

ZGAE 61 (2017)

Rozprawa

Marek Jodkowski, Diaspora diecezji warmińskiej w 1941 r.

Diaspora diecezji warmińskiej obejmowała w 1941 r. powierzchnię Prus Wschodnich z wyłączeniem obszarów historycznej Warmii (czyli powiaty braniewski, lidzbarski, olsztyński i reszelski) oraz części byłego oficjalu pomezanańskiego. W dotychczasowej literaturze brakuje wyczerpującej monografii na temat placówek duszpasterskich w diasporze warmińskiej. Podstawowym źródłem do badań nad tym zagadnieniem są tzw. sprawozdania misyjne z 1941 r., które wypełniali zarządcy placówek duszpasterskich w diasporze na potrzeby Dzieła św. Bonifacego (Bonifatiuswerk) w Paderborn, czyli instytucji zajmującej się pomocą katolikom na obszarach, gdzie większość stanowili protestanci. Dokumentacja ta umożliwia przeprowadzenie analizy uwarunkowań duszpasterskich w znakomitej większości kuracji i parafii Kościoła warmińskiego w diasporze w 1941 r. Coraz dotkliwiej odczuwano decyzje władz hitlerowskich, które hamowały inicjatywy pastoralne. Władze kościelne stanęły ponadto wobec nowego rodzaju wyzwań w organizacji życia parafialnego. Pojawiły się bowiem na niespotykaną wcześniej skalę represje wobec duchowieństwa warmińskiego, wcielanie przedstawicieli tej grupy społecznej do wojska, przejmowanie miejsc celebracji liturgicznych na potrzeby armii, deportacje ludności, ograniczenia dotyczące zakupu paliw płynnych i in. W większych ośrodkach miejskich coraz większym problemem było objęcie katolicką katechezą dzieci w wieku szkolnym, które niechybnie podlegały indoktrynacji nazistowskiej. Kwestia katechezy dotyczyła także pokaźnej liczby obszarów położonych poza ośrodkami duszpasterskimi. Borykano się również z brakiem funduszy, aby niwelować zaciągnięte długi i inicjować nowe przedsięwzięcia pastoralne.